

بررسی ماهیت و ارکان تشکیل دهنده جرم اختلاس در نظام جزایی ایران

(تاریخ دریافت ۱۴۰۰/۰۷/۲۰، تاریخ تصویب ۱۴۰۰/۱۲/۱۲)

دکتر بهنام اسدی^۱

استاد دانشگاه

چکیده

اختلاس به برداشت غیرقانونی اموال دولتی یا وابسته به دولت یا نهاد های حاکمیتی که توسط کارمندان و کارکنان دولت یا وابسته به دولت انجام می گیرد، گفته می شود. اختلاس گونه ای از خیانت در امانت محسوب می شود که بیشتر به صورت برنامه ریزی شده، منظم و پنهان و بدون رضایت و آگاهی دیگران انجام می پذیرد. مرتکبان جرم اختلاس حتماً بایستی از کارمندان دولت باشند و چنانچه افرادی غیر از کارمندان دولت چنین جرمی را مرتکب شوند، عنوان اتهامی این افراد اختلاس نام نمی گیرد. و چنانچه افراد عادی مرتکب چنین امری گردند، تحت عناوین دیگر مجرمانه با آن ها برخورد صورت می گیرد. جرم اختلاس از جمله جرایمی است که روح جامعه را به شدت تحت تاثیر قرار می دهد و اغلب افراد بر این باورند که این جرم نباید مشمول تخفیف مجازات گردد اما قانون گذار تحت شرایطی جرم اختلاس را نیز مشمول تخفیف مجازات قرار داده است. قانون گذار چنین مقرر داشته است که چنانچه مرتکب جرم اختلاس پیش از اینکه کیفر خواست بر علیه وی

^۱ مدیر عامل و صاحب امتیاز بنیاد علمی آموزشی قانون یار

آدرس ایمیل نویسنده: Drbehnamasadi@yahoo.com

صادر گردد، تمام وجه یا مال مورد اختلاس را که برداشت یا تصاحب نموده است، مسترد نماید، در این صورت دادگاه او را از تمام یا قسمتی از جزای نقدی جرم مزبور معاف می نماید. نهایتاً لازم به ذکر است جرم اختلاس از جمله جرائم مالی اقتصادی است که دارای شرایط و عناصر خاص می باشد، اگرچه قانون گذار نیز با حساسیت بالایی درباره ی این جرم اعمال قانون نموده است اما در مواقعی نیز راه بازگشت را برای افرادی که از کرده خویش نادم هستند باز گذاشته است و جهات تخفیف را در مواقعی لحاظ نموده است. در این مقاله قصد داریم به بررسی و شناخت دقیق و کامل جرم اختلاس و همچنین وجوه افتراق و اشتراک این جرم با دیگر جرایم مشابه و نیز شناخت ارکان تشکیل دهنده این جرم مهم اقتصادی بپردازیم.

واژگان کلیدی: اختلاس، ارتشاء، اموال دولتی و عمومی، جرایم اقتصادی، نظام اقتصادی، جرایم مالی کارمندان

گفتار اول: بررسی و شناخت ماهیت جرم اختلاس

بند اول: تعریف لغوی اختلاس

اختلاس به معنای دستبرد، برداشت، دزدی اموال دولت^۱، جدا کردن و برداشت چیزی از روی چیز دیگر^۲ می باشد. مصدر مجرد آن خلسه به معنی دزدکی، پنهانی و محرمانه است. بنابراین واژه اختلاس از نظر لغوی دارای معنی و مفهوم عامی است که هر نوع دست

۱- سیاح، احمد، فرهنگ بزرگ جامع نوین عربی به فارسی، جلد اول، کتاب فروشی اسلامی، چاپ نهم، ص

۲- گلدوزیان، ایرج، حقوق جزای اختصاصی ۲، ص ۴۱۹.